ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)
της 6ης Οκτωβρίου 2005 *

Στην υπόθεση C-9/04,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως βάσει του άρθρου 234 ΕΚ, που υπέβαλε το Hoge Raad der Nederlanden (Κάτω Χώρες) με απόφαση της 23ης Δεκεμβρίου 2003, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 12 Ιανουαρίου 2004, στο πλαίσιο της ποινικής δίκης κατά

Geharo BV,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους P. Jann, πρόεδρο τμήματος, K. Lenaerts (εισηγητή), N. Colneric, K. Schiemann και E. Levits, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: P. Léger
γραμματέας: R. Grass

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

έχοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η Geharo BV, εκπροσωπούμενη από τους C. J. van Bavel και R. Bosman, advocaten,

— η Ελληνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον Μ. Απέσσο, καθώς και τις Μ. Ραπίδα και Μ. Τασσοπούλου,

— η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την J. van Bakel και τον H. G. Sevenster,

— η Φινλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την T. Pynnä,

— η Σουηδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον A. Kruse και την K. Norman,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από την F. Simonetti και τον R. Troosters,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 14ης Ιουλίου 2005,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του παραρτήματος ΙΙ, τίτλος ΙΙ, σημείο 3, της οδηγίας 88/378/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 3ης Μαΐου 1988, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την ασφάλεια των παιχνιδιών (ΕΕ L 187, σ. 1), και του άρθρου 1 της οδηγίας 91/338/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 18ης Ιουνίου 1991, για τη δέκατη τροποποίηση της οδηγίας 76/769/ΕΟΚ περί προσεγγίσεως των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που αφορούν περιορισμούς κυκλοφορίας στην αγορά και χρήσεως μερικών επικινδύνων ουσιών και παρασκευασμάτων (ΕΕ L 186, σ. 59).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ποινικής δίκης ενώπιον του Hoge Raad der Nederlanden κατά της Geharo BV (στο εξής: Geharo) διότι είχε απόθεμα παιχνιδιών των οποίων η περιεκτικότητα σε κάδμιο υπερέβαινε τη μέγιστη περιεκτικότητα που επιτρέπει η ολλανδική νομοθεσία.

Το νομικό πλαίσιο

Η κοινοτική κανονιστική ρύθμιση

3 Η οδηγία 88/378 έχει ως σκοπό, αφενός, να εξαλείψει τα εμπόδια στις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών καθιερώνοντας εναρμονισμένα πρότυπα σχετικά με τους όρους ασφαλείας των παιχνιδιών και, αφετέρου, να διασφαλίσει την αποτελεσματική προστασία του καταναλωτή, ειδικότερα των παιδιών, έναντι των κινδύνων που συνδέονται με τη χρήση των παιχνιδιών αυτών.

4 Προς τούτο, η οδηγία αυτή ορίζει, στο άρθρο 2, παράγραφος 1, ότι «[τ]α παιχνίδια μπορούν να διατίθενται στην αγορά μόνον εφόσον δεν θέτουν σε κίνδυνο την ασφάλεια ή/και την υγεία των χρηστών ή τρίτων, όταν χρησιμοποιούνται σύμφωνα με τον προορισμό τους ή με άλλο προβλεπτό τρόπο, λαμβανομένης υπόψη της συνήθους συμπεριφοράς των παιδιών».

5 Το άρθρο 3 της ίδιας αυτής οδηγίας προβλέπει ότι «[τ]α κράτη μέλη λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα ώστε να εξασφαλίσουν ότι τα παιχνίδια δεν θα μπορούν να διατίθενται στην αγορά παρά μόνον εφόσον ανταποκρίνονται στις βασικές απαιτήσεις ασφάλειας που αναφέρονται στο παράρτημα ΙΙ».

6 Αυτό το παράρτημα ΙΙ, με επικεφαλίδα «Βασικές απαιτήσεις ασφαλείας για τα παιχνίδια», προβλέπει, στον τίτλο ΙΙ, σημείο 3, 1:

«Τα παιχνίδια πρέπει να είναι σχεδιασμένα και κατασκευασμένα έτσι ώστε [...] να μην περικλείουν κίνδυνο βλάβης της υγείας ή τραυματισμού λόγω κατάποσης ή εισπνοής ή επαφής με το δέρμα, τους βλεννογόνους ή τα μάτια.

Σε κάθε περίπτωση, πρέπει να τηρούνται οι ενδεδειγμένες κοινοτικές ρυθμίσεις όσον αφορά ορισμένες κατηγορίες προϊόντων καθώς και όσον αφορά την απαγόρευση, τον περιορισμό της χρήσεως ή την επισήμανση ορισμένων επικίνδυνων ουσιών και παρασκευασμάτων.»

7 Ο τίτλος ΙΙ, σημείο 3, 2, του ίδιου αυτού παραρτήματος διαλαμβάνει:

«Ειδικότερα η βιοδιαθεσιμότητα, που οφείλεται στη χρησιμοποίηση των παιχνιδιών, δεν πρέπει, για την προστασία της υγείας των παιδιών, να υπερβαίνει, ως στόχο, την ημέρα:

[...]

0,6 μικρογραμμάριο καδμίου,

[...]

ή άλλες τιμές που μπορεί να καθοριστούν για τις ουσίες αυτές ή για άλλες ουσίες από την κοινοτική νομοθεσία, βάσει θεμελιωμένων επιστημονικών στοιχείων.

Με τον όρο βιοδιαθεσιμότητα των ουσιών αυτών νοείται η ποσότητα διαλυτής ουσίας που έχει σημαντική τοξικολογική βαρύτητα.»

8 Το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 76/769/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιουλίου 1976, περί προσεγγίσεως νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που αφορούν περιορισμούς κυκλοφορίας στην αγορά και χρήσεως μερικών επικινδύνων ουσιών και παρασκευασμάτων (ΕΕ ειδ. έκδ. 13/004, σ. 178), ορίζει:

«Υπό την επιφύλαξη της εφαρμογής άλλων κοινοτικών διατάξεων της Κοινότητος, η παρούσα οδηγία αφορά τον περιορισμό της κυκλοφορίας στην αγορά και της χρήσεως στα κράτη μέλη της Κοινότητος των επικινδύνων ουσιών και παρασκευασμάτων που περιλαμβάνονται στον κατάλογο του παραρτήματος.»

9 Η οδηγία 76/769 τροποποιήθηκε, μεταξύ άλλων, με την οδηγία 91/338 που αποβλέπει, αφενός, στην εναρμόνιση των εθνικών κανόνων σχετικά με τη διάθεση στην αγορά και τη χρήση προϊόντων που περιέχουν κάδμιο και, αφετέρου, στην καταπολέμηση της μολύνσεως του περιβάλλοντος από το κάδμιο και στην προστασία της υγείας του πληθυσμού.

10 Το άρθρο 1 της οδηγίας 91/338 έχει ως εξής:

«Το παράρτημα Ι της οδηγίας 76/769/ΕΟΚ τροποποιείται σύμφωνα με το παράρτημα της παρούσας οδηγίας. Ωστόσο, οι νέες διατάξεις δεν εφαρμόζονται στα προϊόντα που περιέχουν κάδμιο και τα οποία καλύπτονται ήδη από άλλες κοινοτικές διατάξεις.»

11 Η πραγματοποιηθείσα με την οδηγία 91/338 τροποποίηση του παραρτήματος της οδηγίας 76/769 συνίσταται στην παρεμβολή ενός νέου σημείου 24 το οποίο απαριθμεί, για ορισμένο αριθμό προϊόντων, τρεις χρήσεις του καδμίου και των ενώσεών του —ως χρωστικών ουσιών, ως σταθεροποιητών και για επιφανειακή επεξεργασία— των οποίων ρυθμίζει τη χρήση.

12 Κατά το εν λόγω σημείο 24, 1.1, η διάθεση στην αγορά τελικών προϊόντων ή συνθετικών προϊόντων τα οποία κατασκευάζονται από ορισμένες ουσίες και παρασκευάσματα που απαριθμούνται στο ίδιο αυτό σημείο, που χρωματίζονται με κάδμιο, απαγορεύεται αν η περιεκτικότητά τους σε κάδμιο υπερβαίνει το 0,01 % κατά μάζα του πλαστικού.

Η εθνική κανονιστική ρύθμιση

13 Το διάταγμα σχετικά με τα παιχνίδια, το οποίο εκδόθηκε κατ' εφαρμογή του νόμου Warenwetbesluit Speelgoed (νόμου για τα εμπορεύματα), της 29ης Μαΐου 1991 (Stb. 1991, αριθ. 269), εκδόθηκε με σκοπό τη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο της οδηγίας 88/378. Η παράγραφος 11 του παραρτήματος ΙΙ του διατάγματος αυτού διαλαμβάνει τις προδιαγραφές για την ασφάλεια των παιχνιδιών που περιέχουν επικίνδυνες ουσίες και παρασκευάσματα και περιορίζει τη βιοδιαθεσιμότητα σε κάδμιο σε 0,6 μικρογραμμάριο ανά ημέρα.

14 Κατά τον χρόνο των προσαπτόμενων περιστατικών, το διάταγμα για το κάδμιο, το οποίο εκδόθηκε κατ' εφαρμογήν του Cadmiumbesluit Wet Milieugevaarlijke Stoffen (περί των επικίνδυνων για το περιβάλλον ουσιών), της 12ης Οκτωβρίου 1990 (Stb. 1990, αριθ. 538), προκειμένου να μεταφερθούν στο εσωτερικό δίκαιο οι οδηγίες 76/769 και 91/338, απαγόρευε, με το άρθρο 2, παράγραφος 1, αυτού, την κατασκευή, την εισαγωγή στις Κάτω Χώρες, τη θέση στη διάθεση τρίτου ή την αποθήκευση προϊόντων που περιέχουν κάδμιο.

15 Κατά το άρθρο 1 του διατάγματος για το κάδμιο, ως προϊόντα που περιέχουν κάδμιο νοούνται, ειδικότερα, «τα προϊόντα στα οποία έχει προστεθεί κάδμιο ως σταθεροποιητής, ως χρωστική ουσία ή ως επίχρισμα και τα προϊόντα τα οποία έχουν πλαστικό υλικό ή βαφή με περιεκτικότητα καδμίου ανώτερη των 50 mg/kg».

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

16 Στο πλαίσιο ελέγχου εκ μέρους της Inspectie Gezondheidsbescherming Waren en Veterinaire zaken (Υγειονομική επιθεώρηση εμπορευμάτων και κτηνιατρικών προϊόντων) που πραγματοποιήθηκε τον Φεβρουάριο του 1999, προέκυψε ότι η Geharo είχε αποθέματα παιχνιδιών των οποίων η περιεκτικότητα σε κάδμιο υπερέβαινε τα 100 mg/kg.

17 Απαλλαχθείσα, σε πρώτο βαθμό, από τις προσαχθείσες κατ' αυτής κατηγορίες, η εταιρία αυτή καταδικάστηκε, κατ' έφεσιν, λόγω παραβάσεως του διατάγματος για το κάδμιο.

18 Η Geharo άσκησε αναίρεση, υποστηρίζοντας ότι η εφαρμογή του εν λόγω διατάγματος είναι αντίθετη προς τις κοινοτικές οδηγίες. Συναφώς, υποστήριξε ότι η οδηγία 88/378 περιλαμβάνει ειδικούς κανόνες για το κάδμιο, οι οποίοι επαναλαμβάνονται στο διάταγμα για τα παιχνίδια, κανόνες οι οποίοι τηρούνται

όσον αφορά τα επίδικα παιχνίδια. Εφόσον η οδηγία 91/338, βάσει του άρθρου 1, δεύτερη περίοδος, αυτής, δεν εφαρμόζεται στα προϊόντα που περιέχουν κάδμιο και τα οποία καλύπτονται ήδη από άλλες κοινοτικές διατάξεις, η τελευταία αυτή οδηγία, της οποίας οι κανόνες επαναλαμβάνονται στο διάταγμα για το κάδμιο, δεν έχουν εφαρμογή στα επίδικα παιχνίδια.

19 Στο πλαίσιο αυτό, το Hoge Raad der Nederlanden αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Εμποδίζει η δεύτερη περίοδος του άρθρου 1 της οδηγίας [91/338] να εφαρμοστούν οι περιεχόμενες στην οδηγία αυτή διατάξεις περί της περιεκτικότητας σε κάδμιο των (τελικών) προϊόντων και των συστατικών, όπως οι διατάξεις αυτές περιλαμβάνονται στο παράρτημα της οδηγίας αυτής σε παιχνίδια υπό την έννοια της οδηγίας [88/378];»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

20 Με το ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, αν το άρθρο 1 της οδηγίας 91/338 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι εμποδίζει όπως η απαγόρευση που θεσπίζει η οδηγία αυτή να διατίθενται στο εμπόριο τα προϊόντα των οποίων η περιεκτικότητα σε κάδμιο υπερβαίνει το επιτρεπόμενο ανώτατο όριο εφαρμόζεται στα παιχνίδια τα οποία εμπίπτουν στην οδηγία 88/378.

21 Συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι τόσο η οδηγία 88/378 όσο και η οδηγία 91/338 καθορίζουν προδιαγραφές σχετικά με την περιεκτικότητα σε κάδμιο. Ωστόσο, οι προδιαγραφές αυτές είναι διακριτές και αντιστοιχούν σε διαφορετικούς στόχους.

22 Όπως παρατήρησε ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 39 έως 42 των προτάσεών του, η μέγιστη περιεκτικότητα του 0,01 % κατά μάζα πλαστικού υλικού, που καθιερώνει η οδηγία 76/769 με το παράρτημα I της οδηγίας 91/338 για τα προϊόντα που χρωματίζονται με βάση το κάδμιο, αφορά τη μέγιστη ποσότητα καδμίου που μπορεί να περιέχει ένα προϊόν, ενώ η μέγιστη προδιαγραφή του 0,6 μικρογραμμαρίου βιοδιαθεσιμότητας, που καθορίζεται στον τίτλο II, σημείο 3, 2, του παραρτήματος II της οδηγίας 88/378, αφορά την ιδιότητα μιας ουσίας, στην προκειμένη περίπτωση του καδμίου, να διαχέεται και να απορροφάται από τον οργανισμό.

23 Το γεγονός ότι οι προδιαγραφές που καθορίζουν οι οδηγίες 88/378 και 91/338 καθορίζονται σε σχέση με διαφορετικές τιμές αναφοράς εξηγείται από τους διαφορετικούς στόχους των οδηγιών αυτών. Συγκεκριμένα, η οδηγία 88/378, καθορίζοντας ένα όριο βιοδιαθεσιμότητας σε κάδμιο ανά ημέρα, αποβλέπει στην προστασία του χρήστη του παιχνιδιού έναντι των κινδύνων που συνδέονται με τις χημικές ιδιότητες του προϊόντος κατά τη χρήση του παιχνιδιού, ενώ η οδηγία 91/338, περιορίζοντας την ποσότητα καδμίου στο προϊόν, εντάσσεται σε μια πολιτική που αποβλέπει στην προστασία του πληθυσμού γενικώς έναντι της διασποράς του καδμίου στο περιβάλλον.

24 Λαμβάνοντας υπόψη το διαφορετικό περιεχόμενο και στόχο των εν λόγω προδιαγραφών, η εφαρμογή στα παιχνίδια που εμπίπτουν στην οδηγία 88/378 ενός ορίου ως προς την ποσότητα καδμίου, όπως αυτή προβλέπεται στην οδηγία 91/338, δεν είναι ασυμβίβαστη με την εφαρμογή στα ίδια παιχνίδια του ορίου ως προς τη βιοδιαθεσιμότητα που προβλέπει η οδηγία 88/378.

25 Το συμπέρασμα αυτό δεν αναιρείται από το άρθρο 1 της οδηγίας 91/338, βάσει του οποίου οι διατάξεις που εισάγει η οδηγία αυτή δεν εφαρμόζονται στα προϊόντα που περιέχουν κάδμιο και τα οποία καλύπτονται ήδη από άλλες κοινοτικές διατάξεις.

26 Πράγματι, οι διατάξεις που εισάγει η οδηγία 91/338 δεν μπορούν να νοηθούν υπό την έννοια ότι εμποδίζουν κάθε σωρευτική εφαρμογή των προδιαγραφών που διέπουν την περιεκτικότητα σε κάδμιο. Επιβάλλεται συναφώς η υπόμνηση ότι στόχος της οδηγίας αυτής είναι να παρεμβάλει ορισμένες προδιαγραφές σχετικά με το κάδμιο στο παράρτημα Ι της οδηγίας 76/769. Όμως, η οδηγία 91/338 δεν τροποποίησε το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 76/769, βάσει του οποίου οι περιορισμοί που τίθενται σχετικά με τη διάθεση στην αγορά και τη χρήση επικίνδυνων ουσιών και παρασκευασμάτων που απαριθμούνται στο παράρτημα αυτό εφαρμόζονται υπό την επιφύλαξη εφαρμογής άλλων σχετικών κοινοτικών διατάξεων.

27 Λαμβάνοντας υπόψη τον συμπληρωματικό χαρακτήρα τους, η εφαρμογή στα παιχνίδια του ορίου ως προς τη βιοδιαθεσιμότητα σε κάδμιο που προβλέπει η οδηγία 88/378 δεν αποκλείει την εφαρμογή στα ίδια παιχνίδια της μέγιστης περιεκτικότητας σε κάδμιο που καθόρισε μεταγενέστερα η οδηγία 91/338.

28 Η ίδια οδηγία 88/378 προεξοφλούσε τη σωρευτική εφαρμογή των προδιαγραφών που περιλαμβάνονται σ' αυτήν και άλλων προδιαγραφών που ασκούν επιρροή. Συγκεκριμένα, η οδηγία ορίζει στο παράρτημα ΙΙ, τίτλος ΙΙ, σημείο 3, 1, ότι, σε κάθε περίπτωση, πρέπει να τηρούνται για τα παιχνίδια οι ενδεδειγμένες κοινοτικές ρυθμίσεις όσον αφορά ορισμένες κατηγορίες προϊόντων και όσον αφορά την απαγόρευση, τον περιορισμό της χρήσεως ή την επισήμανση ορισμένων επικίνδυνων ουσιών και παρασκευασμάτων.

29 Επομένως, στο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 1, δεύτερη περίοδος, της οδηγίας 91/338 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι δεν εμποδίζει όπως η απαγόρευση που θεσπίζει η οδηγία αυτή ως προς την εμπορία προϊόντων των οποίων η περιεκτικότητα σε κάδμιο υπερβαίνει ένα επιτρεπόμενο ανώτατο όριο εφαρμόζεται στα παιχνίδια που εμπίπτουν στην οδηγία 88/378.

Επί των δικαστικών εξόδων

30 Δεδομένου ότι η διαδικασία ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης έχει χαρακτήρα παρεμπίπτοντος, που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των εν λόγω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 1, δεύτερη περίοδος, της οδηγίας 91/338/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 18ης Ιουνίου 1991, για τη δέκατη τροποποίηση της οδηγίας 76/769/ΕΟΚ περί προσεγγίσεως των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που αφορούν περιορισμούς κυκλοφορίας στην αγορά και χρήσεως μερικών επικινδύνων ουσιών και παρασκευασμάτων, πρέπει να ερμηνευθεί υπό την υπό την έννοια ότι δεν εμποδίζει όπως η απαγόρευση που θεσπίζει η οδηγία αυτή ως προς την εμπορία προϊόντων των οποίων η περιεκτικότητα σε κάδμιο υπερβαίνει ένα επιτρεπόμενο ανώτατο όριο εφαρμόζεται στα παιχνίδια που εμπίπτουν στην οδηγία 88/378/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 3ης Μαΐου 1988, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την ασφάλεια των παιχνιδιών.

(υπογραφές)